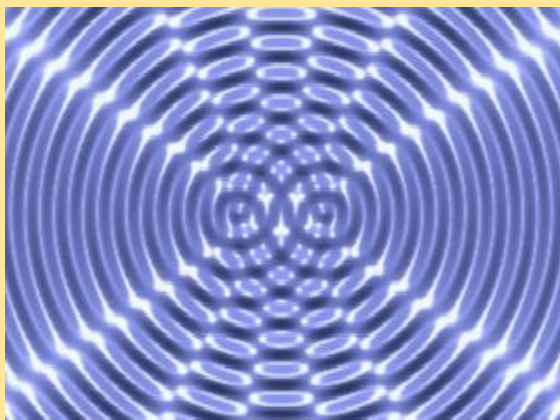

Hullámmozgás

Mechanikai hullámok

Hullámmozgás meghatározása

Hullámmozgás jellemzői

Hullámmozgás

- Mechanikai hullám: Valamilyen **zavar (energia) rugalmas közegben, térben és időben való tovaterjedése.**
- **A zavar terjed tovább és nem a részecskék!**
- **Több jelenségben megmutatkozik:**
- hang esetén a levegő részecskéinek sűrűsödése és ritkulása,
- rugalmas pontsor (pl. gumikötél) esetében a részecskék függőleges elmozdulása

A fény nem mechanikai hullám. A fény elektromágneses hullám.

Mechanikai hullámok csoportosítása

1. Közeg szerint:

- vonal menti hullám (gumikötél)
- felületi hullám (víz)
- térbeli hullám (hang)

2. Rezgés iránya szerint:

transzverzális(gumikötél)

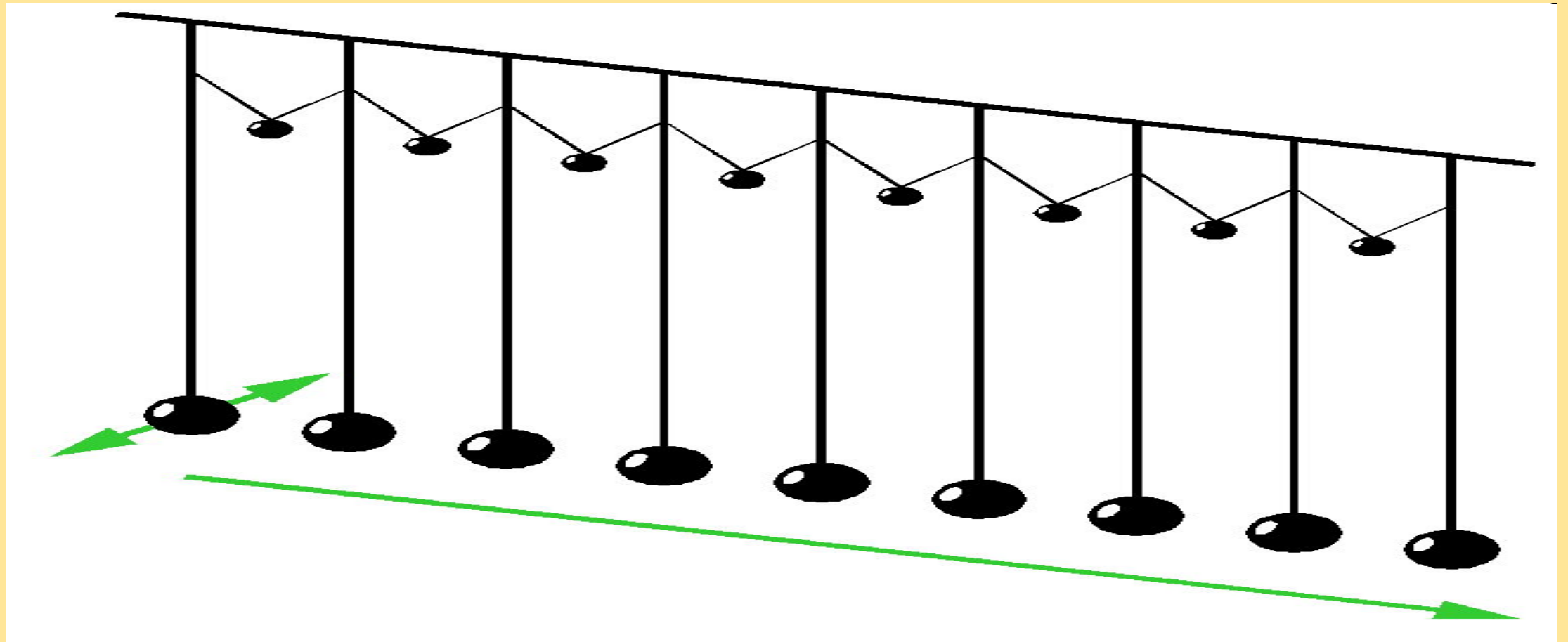

longitudinális (hang)

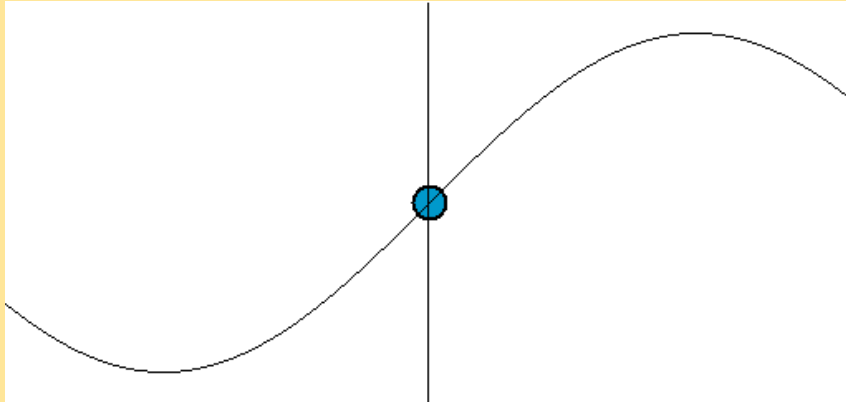

Hullám létrehozása ingasoron

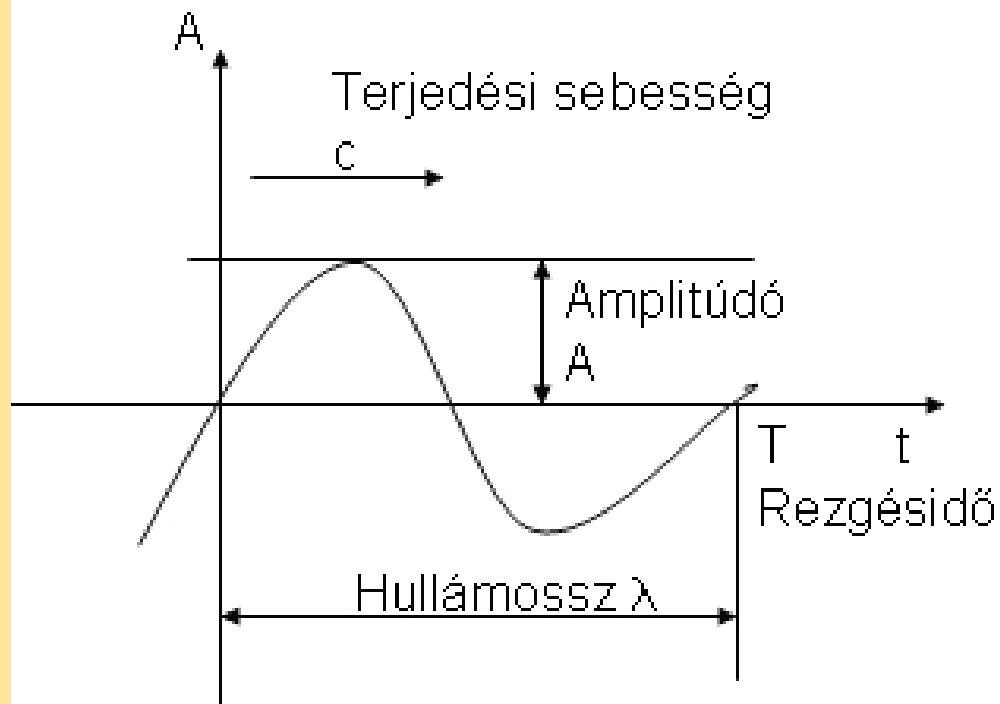

A zavar és nem a részecskék terjednek tovább

- Egyszerű szinuszos transzverzális haladó hullám.
A kék pötty harmonikus rezgőmozgást végez, de nem halad. Ez a hullám tekinthető különböző fázisban harmonikus rezgőmozgást végző pontok sorának, ahol csak a hullámfront halad, de az egyes részecskék nem.

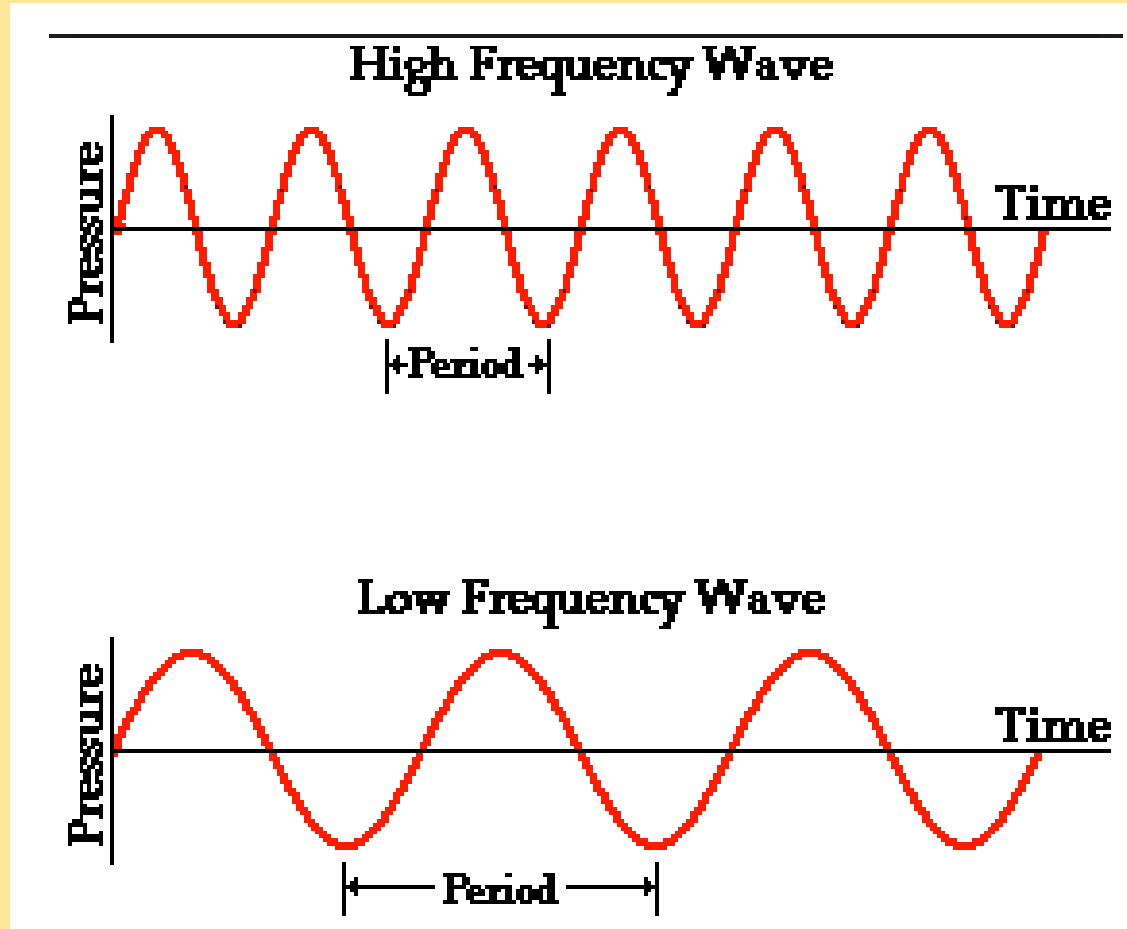
Hullámmozgást jellemző mennyiségek

Csillapítatlan *hullám* esetén az adott helyen az időbeli változást szinuszfüggvény írja le.
(Harmonikus hullámok.)

- A *hullámot* jellemző mennyiségek az egy teljes rezgés megtételéhez szükséges **periódusidő (T)**, a **hullámhossz (λ)**, a **frekvencia (f)** és az **amplitúdó (A)**.
- Hullámhossz: az a legkisebb távolság, amely után (az adott pillanatban) újra ugyanaz a fázis következik.
- A terjedés sebessége (fázissebessége) a hullámhossz és a frekvencia szorzata.

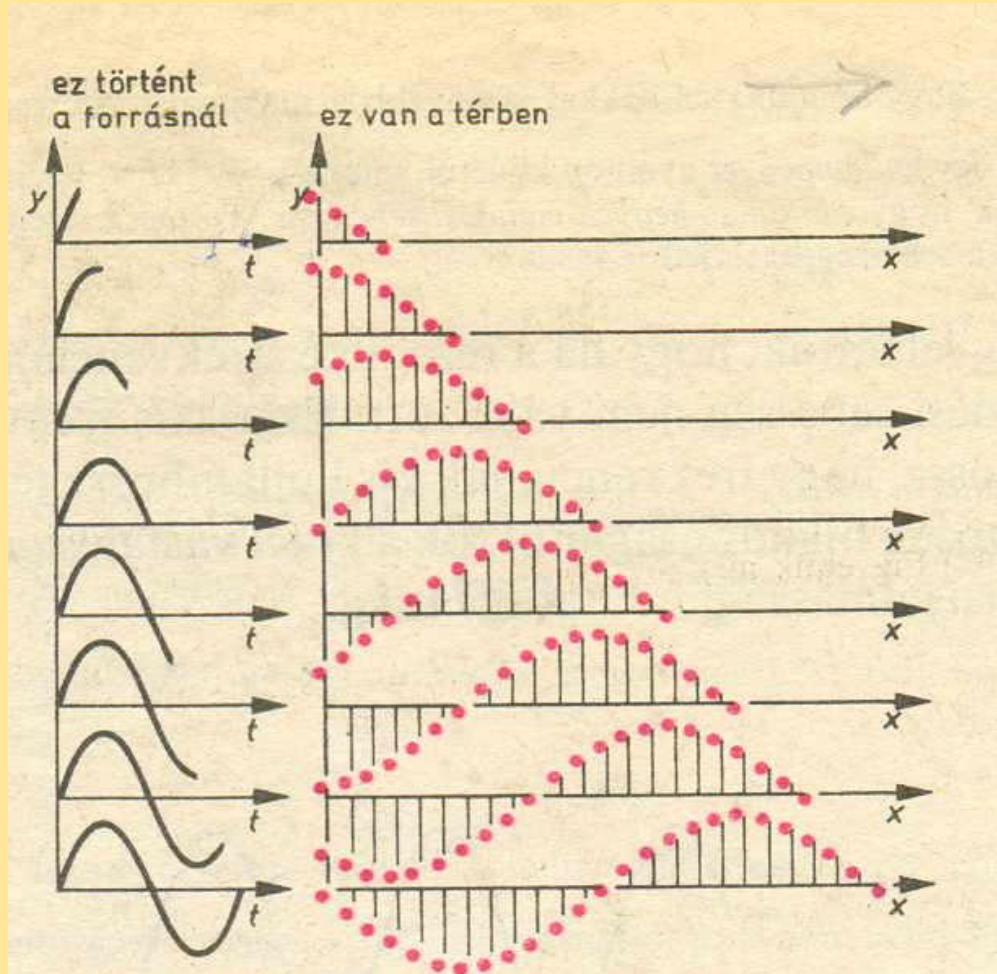
$$c=f \cdot \lambda$$

Kis- és nagy frekvenciájú hullámok

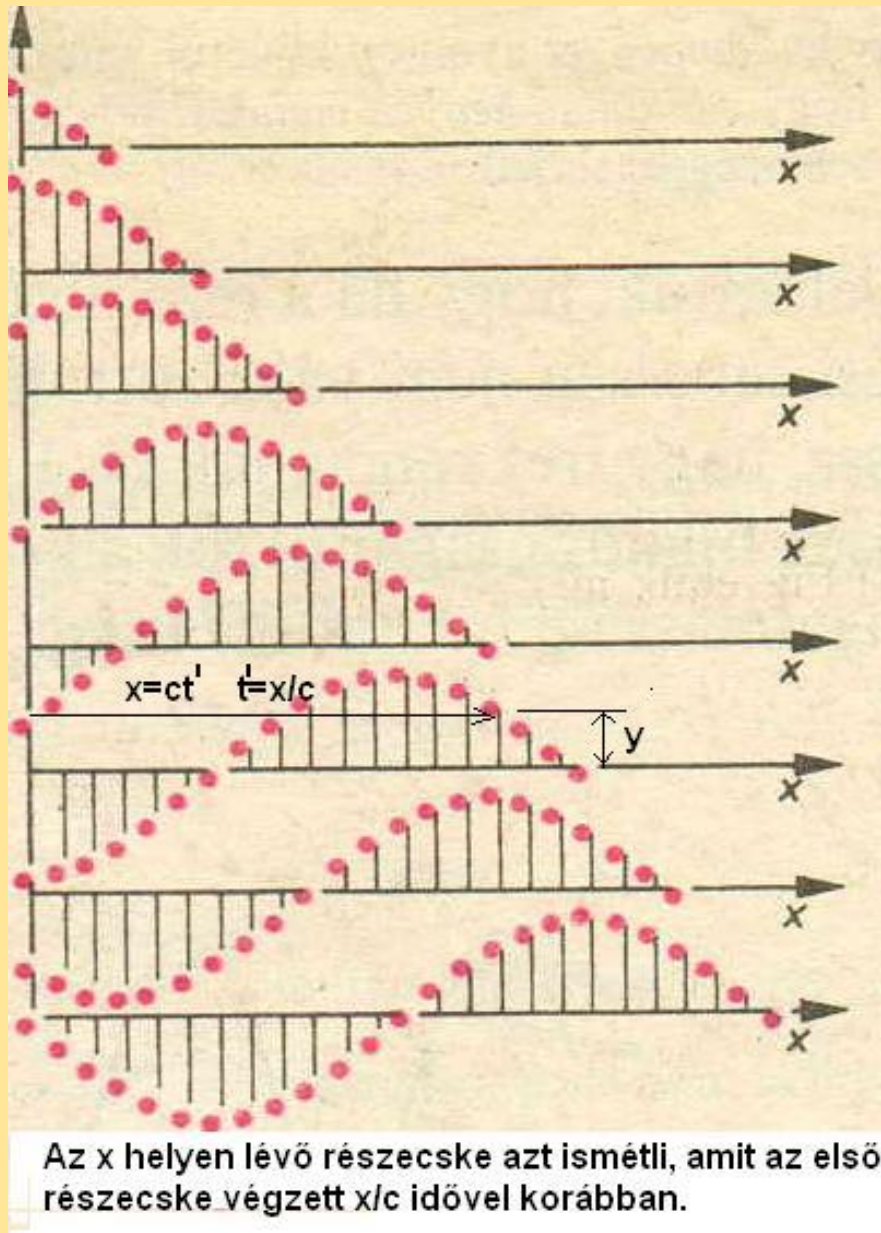

Hullámok terjedése

A hullám terjedése során a részecskék bizonyos időközönként ismétlik az első részecske mozgását.

Hullámmegyenlet

A szinuszhullámok az
 $y(x,t)=A \sin [\omega(t-x /c)]$
összefüggéssel írhatók le.

A bonyolult periodikus
hullámokat a Fourier-analízist
felhasználva, szinuszhullámok
összegeként adhatjuk meg.

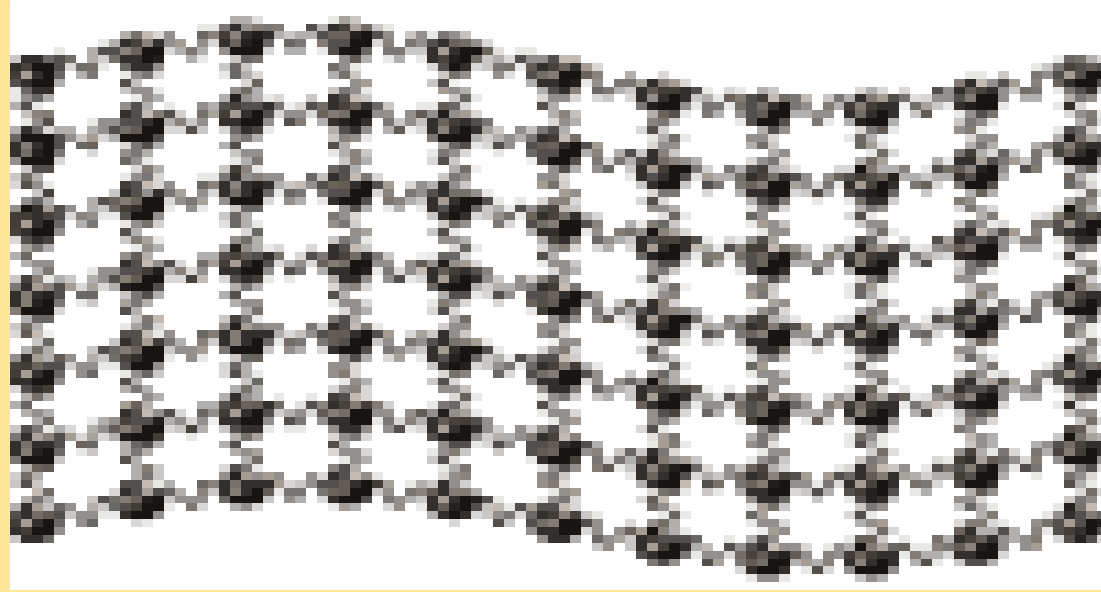

Hullámegyenlet

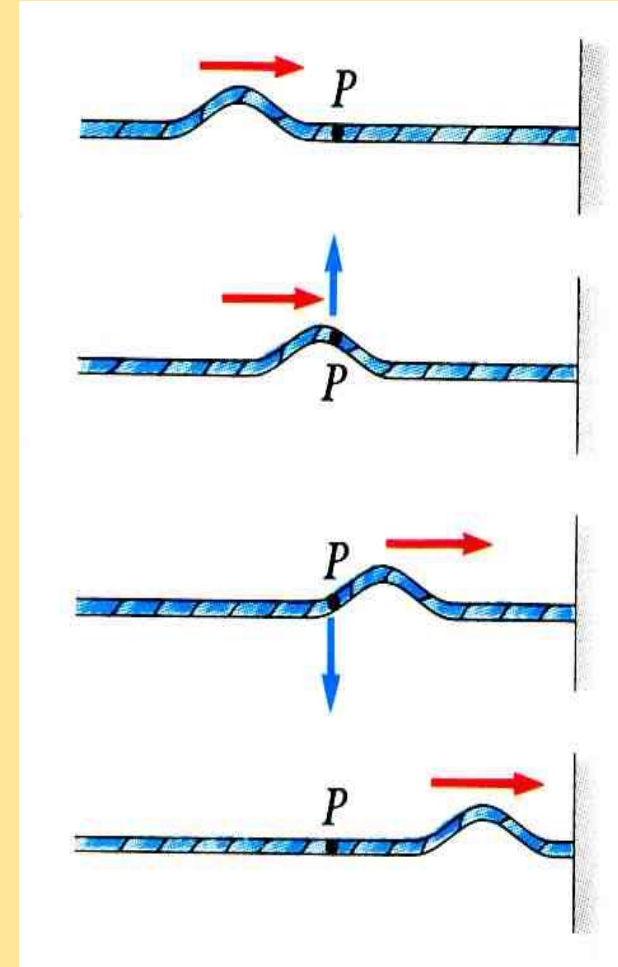
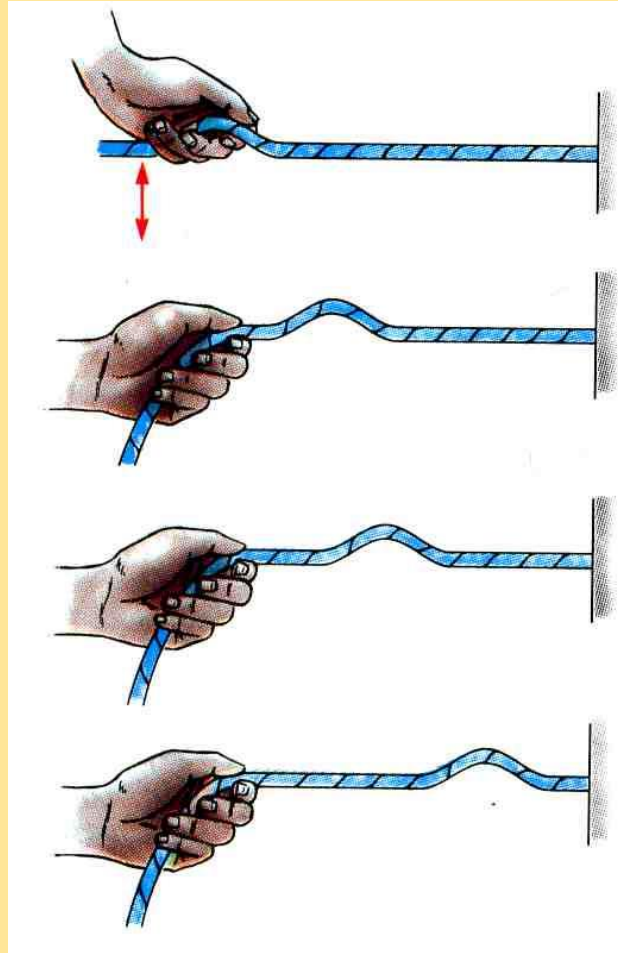
Transzverzális hullámok

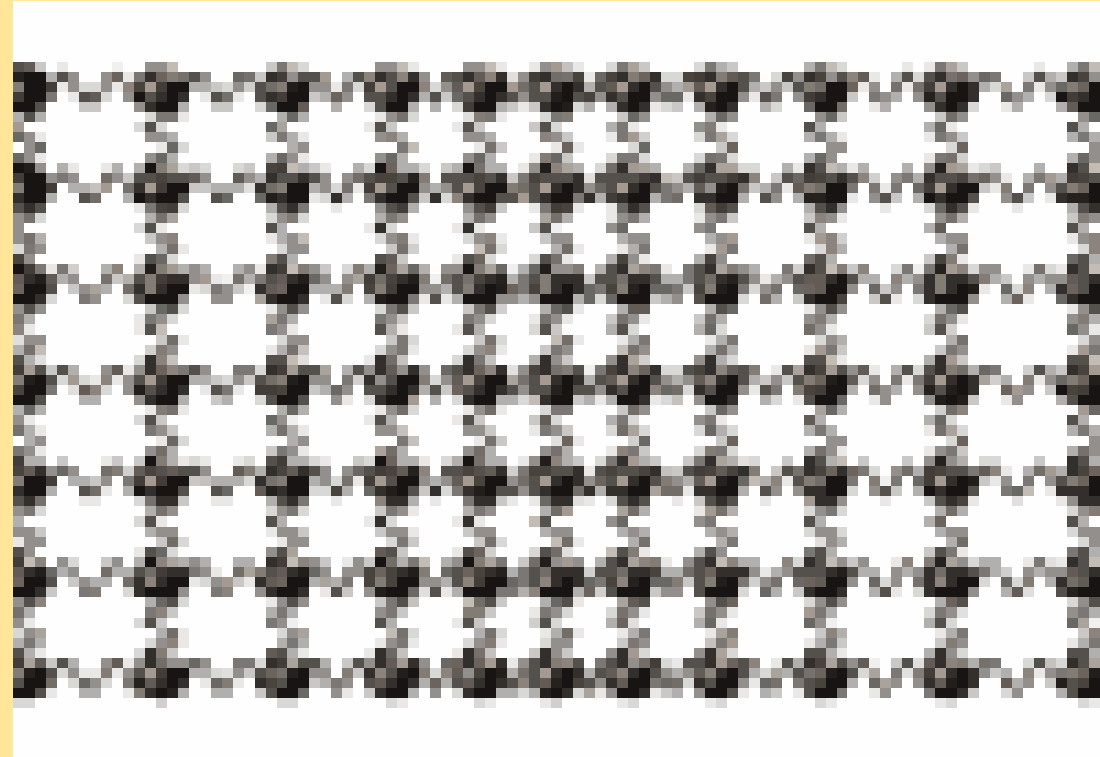
Transzverzális hullámok

Ha a közeg részecskéi a terjedési irányra merőleges mozgást végeznek, akkor **transzverzális** hullámról van szó.

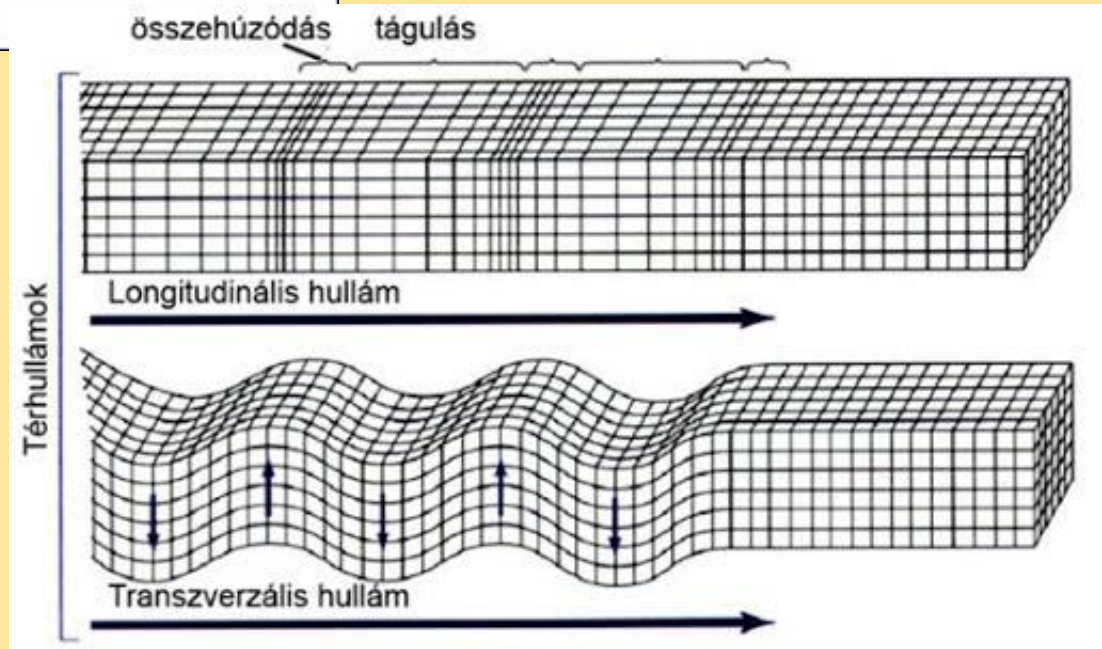
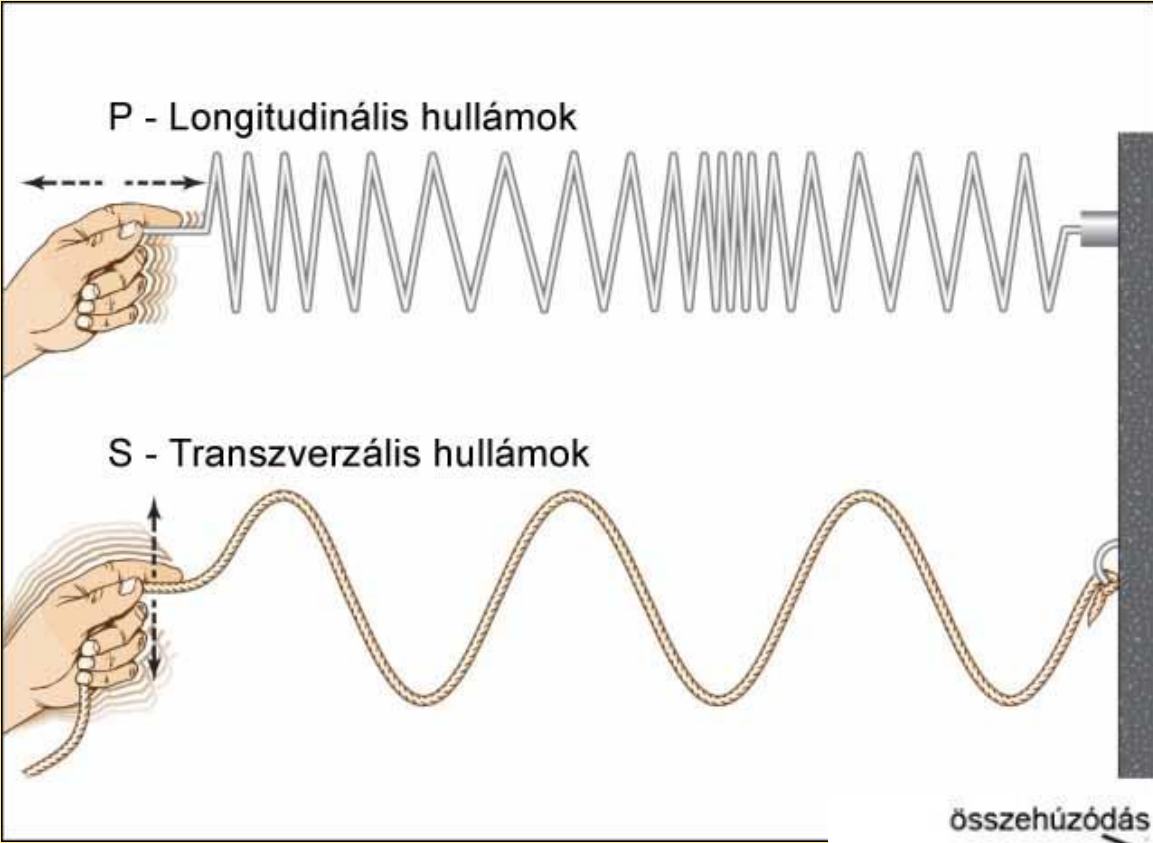
A transzverzális hullámoknál hullámhegyek és hullámvölgyek terjednek.

Longitudinális hullámok

Longitudinális hullámoknál sűrűsödések és ritkulások követik egymást illetve terjednek tovább.

Run Pause

Amplitude

Frequency

Equilibrium (of first segment)

Longitudinal Wave

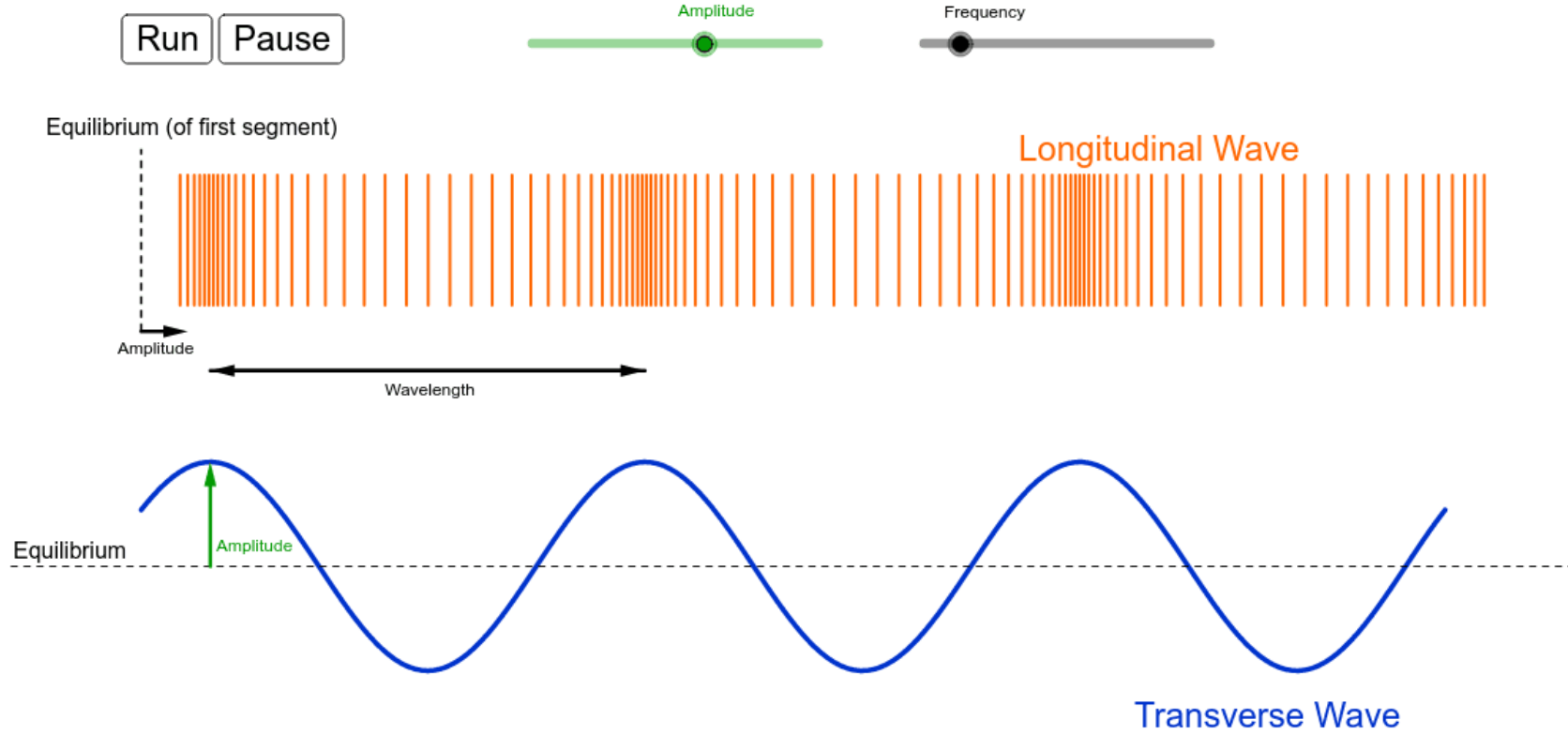
Amplitude

Wavelength

Equilibrium

Amplitude

Transverse Wave

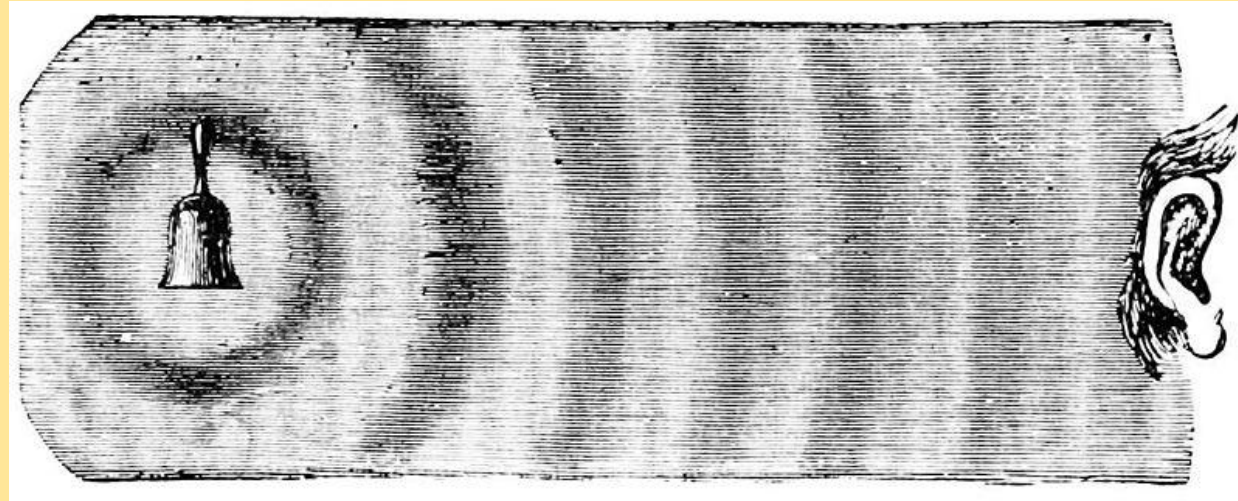

A hanghullámok spektruma

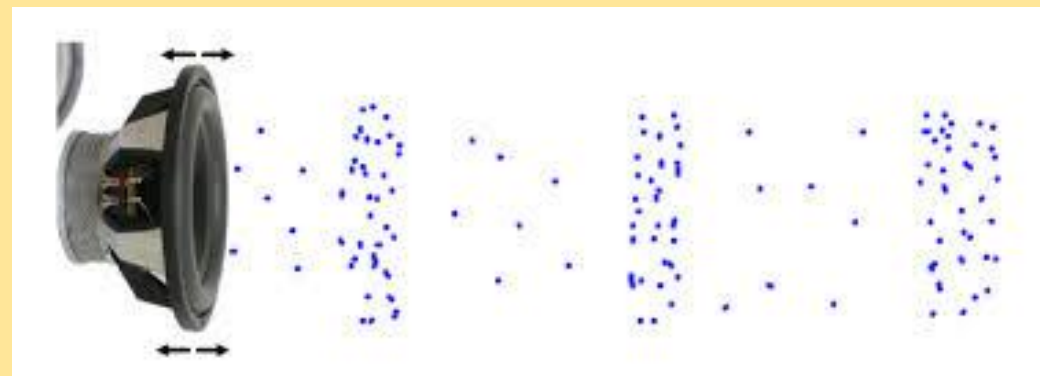
A legismertebb longitudinális hullámok

Hanghullámok

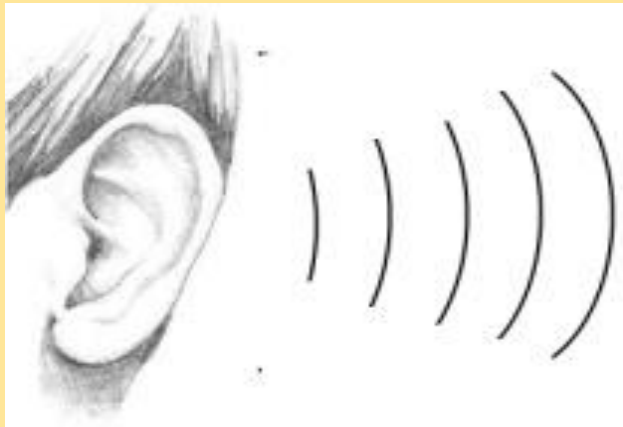

A hanghullámok longitudinális hullámok. A levegő sűrűsödésével és ritkulásával terjednek.

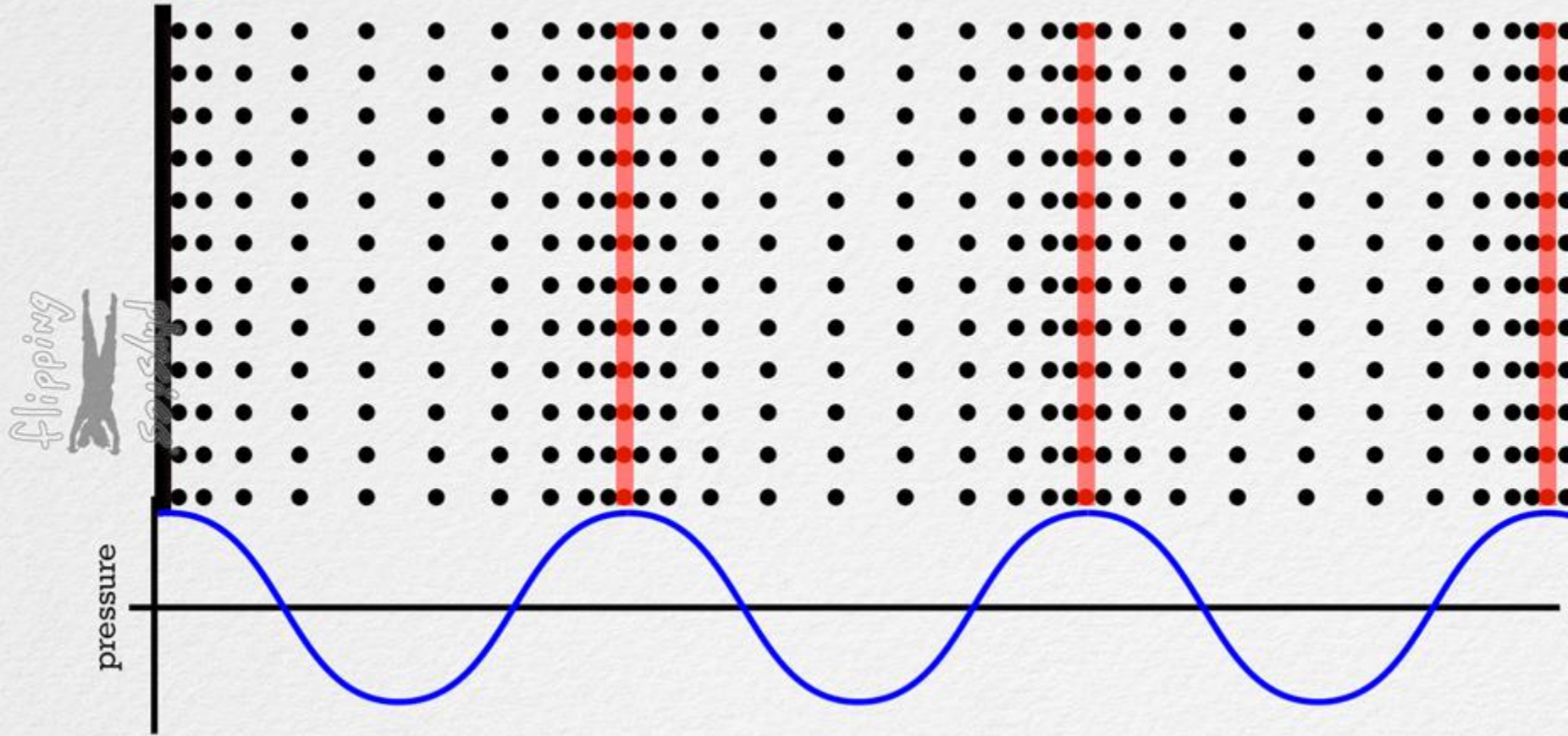

Nem minden hangot hallunk

High Pressure Air = Crest on Sinusoidal Wave = Wave Front

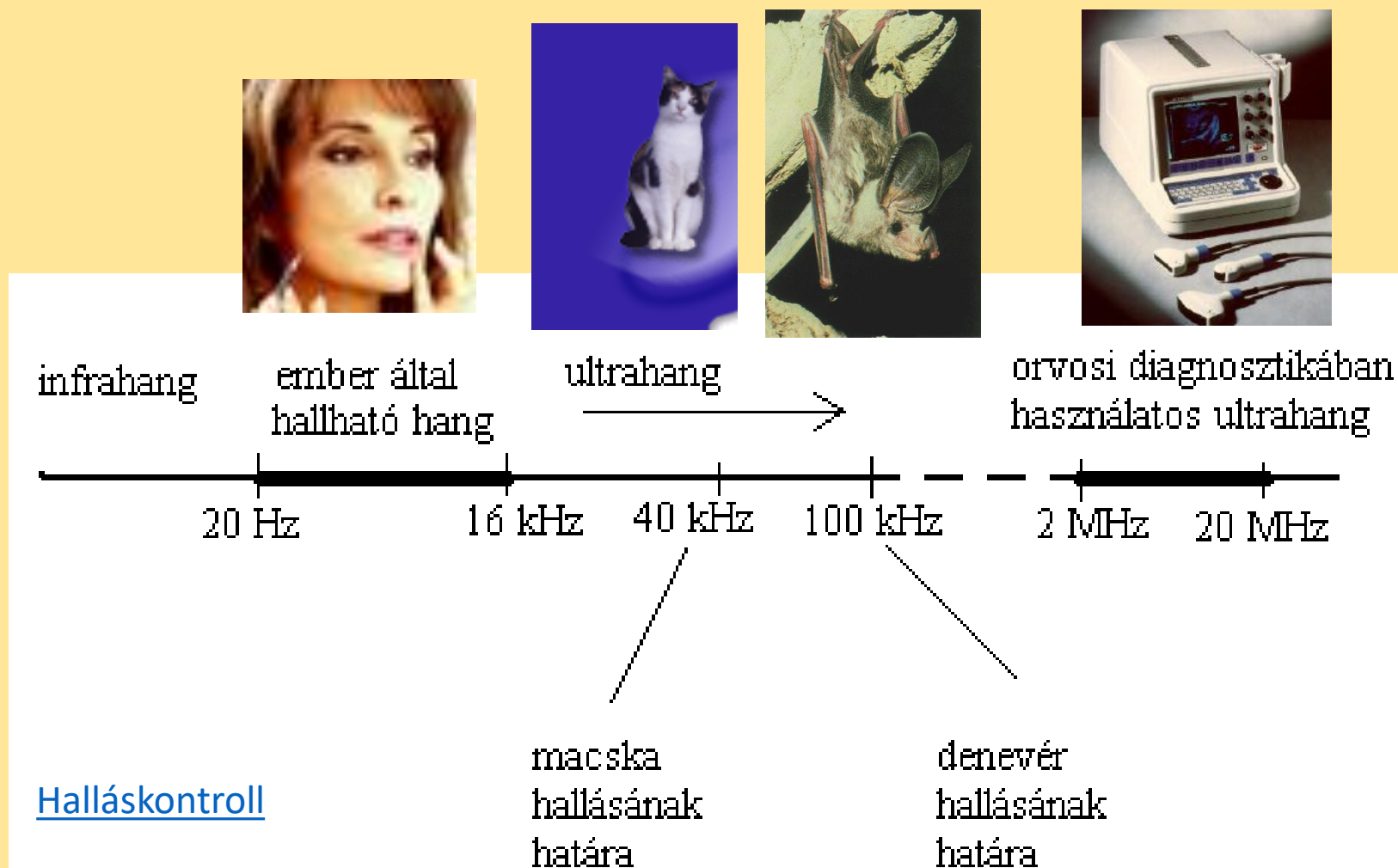
Denevérek

A legismertebb, ultrahangot használó csoport a denevérek. A ma élő valamennyi denevérfaj éjszaka aktív. Az éjszakai mozgáshoz szükség volt egy hatékony navigációs rendszerre. Az általuk használt visszhang-lokátor működésében a radarra hasonlít, de nem rádióhullámokat, hanem 50-200 kHz-es hanghullámokat bocsát ki.

A hallható hang olyan hang, amelynek (vagy legalább egy szinuszos összetevőjének) frekvenciája 20 Hz és 16000 Hz (újabban 20000) között van. Az ennél magasabb frekvenciájú hang az **ultrahang**.

Érdekesség:

Ultraszagos távirányítók az 1950-es és 1960-as évekből

